

Beşiktaş Balık Pazarı

Beşiktaş Çarşı'sının en önemli bileşeni olan Beşiktaş Balık Pazarı'nın

GAD tarafından tasarlanan yeni hali; yerinde gözlem, deneyim, yorum, soru ve eleştirilerden

GAD mimarisine tanı koyucu içeriklere kadar... Ortaya'da

Boğaçhan Dünderalp

02.12.2008, 10:11

İki açıdan yorum yapabilirim...

1 Konstrüksiyon-Malzeme

Bu örtü, bir kabuk görüntüsü, sizi yanıltıyor. Altında abartılı devasa çelik konstrüksiyon, bu konstrüksiyona kaynaklı, alçı panelleri taşıyan kutu profil yığını ve bu panellerin birleşim yerlerini de örtecek beton esaslı örtücü bir sıra var.

Bütün aşamalarını merakla izliyordum... İşin kötü tarafı bu ve benzeri kamusal kullanımlı programlarda malzeme ve [yapının yaşlanması göz önüne alındığında](#), zamanla bu hali, (yapılacak bakımlar, boya ve benzeri [nedeniyle](#)) yani fotojenikliği kalmayacak diye düşünüyorum.

2 Mekansal

Kendime mekansal açıdan şu soruyu sormuştum: Böyle bir örtü nasıl oluyor, boşluk yaratır gibi yapıp aslında yaratmıyor? Yanıtım, mekansal boşluk değil, nesnesi ağırlık kazanıyor ve boşluğu değil kendini öne çıkartıyor...

Bence içinde bulunduğu boşluğun (üçgen bir alan) çeperlerine eşit muamele yapan bir strüktür olmasından kaynaklanan bir sorun bu. İki kenarının farklı sokaklara, bir kenarının binalara yaslanmasına ve her bir ayak başka türlü köşeler tarif etse de aynı strüktürel ayaklar olmasından kaynaklanan bir sorun olduğunu düşünüyorum. Boşluğu kapatan bir diğer durum da (alçak duvarlar ile tanımlansa da) balıkçı nişlerinin boşlukla tasarlanmak yerine boşluğun çeperlerine yaslanarak, sınır oluşturmaları. Oysa sınırdan olmak yerine boşlukta yüzseleler, tüm çeperler arası akışkan bir geçiş sağlanacak; örtü, bir tür meydanı örten bir üst örtü oluşturacak. Yani kısaca boşluğa parsel muamelesi yapılarak, Y düzleminde duvarları olmayan bir yapı yapılmış duygusu yaratıyor bende. **Önceki balık pazarını şık yapmaktan öteye, o alana bir şey katma fırsatı bence tepilmiş görünüyor.**

Burak Altınışık

02.12.2008, 11:00

Ben de kim yaptı diyordum. Açıkçası genel olarak beğendim. İşçilikler bir miktar kötü görünse de bazı noktalarda (paslanmaz çelik kıvrımları) zemin, örtü, sarkan ampuller, pul seramik adalar iyi bir ortam kurmuş gibi geldi bana. Hatta, Kadıköy'deki pazarın içinden yürürken **çocukluktan beri zihnimde kazılı kalmış balıkçı-çıplak ampul ilişkisine doğrudan temas etti diyebilirim Beşiktaş Balık Pazarı'nda gezinmek.**

Örtüyü betonarme kabuk düşünmüştüm, ama çelik bir konstrüksiyonun kaplanması olduğunu öğrendim. Çelik kararının uygunsuz kaçtığı fark edilip sonra da yüzeylerin kaplanmasına gidilmiş demek ki... Keşke başında betonarme gibi bir doluluk üzerinden yürüseymiş tasarım. O zaman örtü kalınlığı daha başka karşımıza çıkabilirdi.

Sinan Omacan

02.12.2008, 13:54

Örtü iyi gibi (Boğaçhan'ın dediği gibi sıva ise dökülür onlar) de... Koca sokağa servis koridoru muamelesi yapmak ne demek ben onu anlamadım?

Tezgahlar tabii ki öne servis verip, arkadan servis alıyor; arkasını sokağa dönünce de sokaktan görünen elbette cam mozaik duvarlar değil, balık kasası, kafası ve kılıcı olur, ister istemez. Özetle boşluğu içeri/ortaya toplamak kötü bir fikir bence. Pazar yeri değil primitif alışveriş merkezi oluyor o zaman. Sarkan lambaları ben de çok sevdim...

Bir de asıl bir **belediyenin balık pazarını, "mimari bir şey" olarak görüp yaptırması, zayıf da olsa bir sevinç veriyor bu ahvali umumiye içerisinde. Eleştirmekten çok alkışlamak geliyor içimden. Sonra da, "vah anam bu hallere de düştük diye" üzülüyorum...**

Saitali Köknar

03.12.2008, 04:18

Her şeyden önce üzerine tartışılabilir, fikir üretilebilir bir "mimari" iş ürettikleri için belediye ve mimara teşekkür etmem gerekiyor.

Bende heyecan yaratan kısmı bu (Sinan deşinmiş).

Nasıl olmuş da ferforje uzay kafes bir örtüyle böyle bir iş geçirilmemiş diye şaşkınlık ve sevinç karşımlı bir ümitle neşeleniyorum. Kanım, bu işin nesnesinden çok süreciyle kayda değer olduğu. Bunun için acilen tüm aktörlerle (balıkçı, belediye, mimar, yapımcı) temas eden bir röportaj gerekiyor.

Nesnesiyle ilgili olarak artılar ve eksiler var (Boğaçhan değinmiş). Tavandan sarkan ampuller, sarkma yükseklikleri ve yerlerindeki düzensizlik, balık tezgahlarını çevreleyen duvarların yuvarlak formları dönmeyi kolaylaştıran küçük yuvarlak seramik kaplamaları, genel olarak örtü formunun yapılı çevreye zıtlık oluşturan düşünölmüşlüğü olumlu gördüğüm parçalar... Aynı balıkçı tezgahı duvarlarının çok farklı renklerde, bazen yapım hatalarını daha çok gösteren renklerde yapılmaları iyi olmamış mesela. Ya da tavanda tek başına kalan delik...

Tezgahların sokağa sırtını dönmesi iyi mi kötü mü bilemiyorum ama burası önceden de aynı düzende kullanılıyordu. Ampuller ve tezgah şekli/düzeni eski düzeni korumak üzerine verilmiş bir karar olabilir. Örtünün betopandan yapıldığını biliyoruz. Ek yerlerinden çatlaması tecrübeyle sabit bir durum. Dolayısıyla örtü nasıl eskir bir soru işareti. **Birinci sınıftaki bir öğrencim görmüş ve üçgen form ile ayakları balığa benzetmiş, tezgah duvarlarındaki seramik kaplamayı da balık pullarına. Bu, büyük düşünürleri evliya ilan edip eserini okumadan mezarına çaput bağlayan milletimin bu yapı hakkında fantezi aleminde yapacağı evliliğin pek verimli olacağına bir işaret** Yapı hakkında rastladığım haberler de, büyük olasılıkla mimarların kaleme aldığı yorumlar da pek bir tribüne oynayan ezber dolu cümleler. Bu da ayrı bir eksiklik. Ama pek az mimar kendi yaptığını ayrıca kelimelerle açıp ifade edebiliyor. İkinci paragraftaki görüşlerim ve benzer görüşler birinci paragrafta ifade edilen gerçeğin yanında biraz ezik büzük kalıyor. Ama önem açısından, birden sonra ikiden önce gelebilecek bir dördüncü paragraf eklenebilir.

Dikkatimizin odaklandığı pazar yerinin örtüsü, tezgahları ikinci plana iten bir form. "Örtü tasarımının nesnesi olmuş" dedirten bir ağırlık yaratıyor. Boşluktan çok formu görmeye alışmış beyinlerimiz için normal bir tepki bu sanırım. Örtüye dikkatli baktığımızda, üç ayakta da yer alan, tavan yüzeyinde üçgenin açıortaylarından geçen bir kırılma, bir omurga görüyoruz. Bu çok geniş açıyla yapılmış bir yüzey deformasyonu. Yerinde yakalaması ve algılaması çok güç. Fotoğraflarda (tavandaki yuvarlak deliğin gözüktüğü fotoğrafta) hayal meyal bu kırık hissediliyor (yuvarlağa ayakların olduğu üç köşeden gelen üç açıortay üzerinde). Örtünün kenarlarında da içe doğru açı yapan bir pah var. Yağmurlu bir günde, kalekim çekilmiş bir yüzeyde bu incelikleri algılamak çok güç. Böylesi incelikler bilgisayar ortamının kudretten aydınlık parlak ortamında algılanıp işlenebilecek hareketler. Acaba biz şu anda çelik üzerine betopan, onun üzerine de kalekim bir cisme değil de, bilgisayar ortamında öngörülmüş ideal bir formun maddeye karşılık gelebilecek vasat bir tercümesine mi bakıyoruz? Mimar dar anlamda çelik ve beton ve onu gerektirdikleriyle değil de, "box, mesh, line, lattice veya extrude" gibi dolaylılamaların gereklilikleriyle ilgilenen birine mi dönüşüyor?

Özlem Berber

16.12.2008, 06:01

Bitmiş halini yakın zamanda görebildim. Öncelikle yapım süreci, belediye, tasarlanan bir pazar, mimarla çalışmak ve benzerleri üzerine söylenen olumlu şeylere katılmamak elde değil. "Vay halimize" mi bilmiyorum ama, durum budur!

Öte yandan, basitçe söyleyecek olursam, ben yeni pazarı beğenmedim. Bu biraz kişisel bir hikaye olabilir. Aslında her şey pazarın hemen yanındaki Beşiktaş Balık Lokantası'nın iç mekanını, yan taraftaki depoyu da içine katarak büyütme operasyonu başladı!

Şimdi örtü kılığına girmiş kabuğun gelişiyle birlikte pazarın kasaları, balık kokuları ve bağırırları arasında oturup raki içtiğimiz dışarıdaki masalar arka sokağa taşındı, çünkü lokantanın önü neredeyse kapalı bir koridora dönüşmüş durumda. Bu ne yazık ki, benim için telafi edilemez bir kayıp!

Daha mimari meselelere gelecek olursak, tasarımcıların yerinde olsam, kabuğa dönüşmüş bir örtü değil, mümkün olduğunca varlığını eritmeye çalışan ve sadece örtü olan bir örtünün peşine düşerdim. Pazar ve onun etrafını saran, oranın en az pazar kadar önemli parçaları olan balık lokantaları arasında daha önce de bir sınır vardı, fakat bu sınır şu an olduğu gibi net ve sabit değil, belli oranda tesadüfler ve karşılıklı anlaşmalarla kurulmuş, her an bozulmaya ve yeniden kurulmaya açıktı. Yine böyle muğlak ve dinamik sınırlar ve alışverişler kurmaya çalışırdım. Örtü/kabuğun egosunun yüksekliği ve tezgah duvarları, herhangi bir samimi sınır ihlali ya da müdahale talebine izin vermeyecek gibi duruyor, ama zaman içinde göreceğiz. Bakalım durum nerelere evrilecek? Fakat tavandan sarkan ampuller gerçekten çok iyi, oranın şenlikli karakterinin izini sürüyor!

Bir de daha genel olarak, çok özgün bir durum olan pazar yerini kuran konfigürasyonlar silsilesinden öğrendiklerimizi tasarım dağarcığımızı katmak yerine, uzunca bir zamandır pek revaçta olup her yeri sarma eğilimli, parlak kuşe kağıda basılı gibi duran, "over-design, çarpıcı, butik, restoran, kafe" tasarımlarının dilinin pazara taşınması gibi bir tavır hissediyorum içten içe. Örtük ve kolay tanımlayamadığım bir his bu ama rahatsız ediyordur...

Nuray Togay

28.12.2008, 12:44

Konu çoktan zaman aşımına uğramış olabilir, ama ne zamandır ertelediğim ve değinmek istediğim bir durum var. Bu tasarım özelinde, belki de beni en çok düşündüren ve GAD'ın da ne diyeceğini merak ettiğim bir durum bu. "Kalinlıklar"dan ve içteki boşluğun örgütlenmesinden bahsederken kısmen değinmişsiniz aslında derdime, ama ben daha doğrudan sormak istiyorum: Sözkonusu olan bir örtü müdür, bir bina mıdır, yoksa ikisinin arasında kalmış ne örtü ne de bir bina olan bir tasarım mıdır? Tabii ki burada işin nasıl verildiği ve tariflendiği de önem kazanıyor, ama daha önemlisi, acaba GAD ne türden sorularla bu meseleye yaklaştı... Çünkü kavram karmaşası daha şu noktada kendini ele veriyor: Eğer bir örtü olsaydı, içinden ve dışından bahsetmezdik. Oysa bu yeni durum hep bir iç dış sorunsalı yaratıyor.

Atölye Mimarlık'ın Çatalhöyük'te yaptığı örtü ile kıyasladı zihnim bu durumu ve emin olmak için *Yenimimar*'da bastığımız projeye baktım. Sinan ne der bilmiyorum, ama Çatalhöyük'teki uygulama hem büyüklüğüne hem de konstrüksiyonunun ağırlığına rağmen Beşiktaş Balık Pazarı'nın şimdiki hali ile kıyaslanmayacak kadar hafif duruyordu. Onların tasarımında da güçlü bir iç var, ama yine de biliyorsunuz ki, yer ile gök arasında bir zarın içinde, yani bir örtünün altındasınız. Gidip görmedim, yaptıkları örtünün yakın ilişkileri nasıldır bilmiyorum, yani fotoğrafların yalancısıyım, ama söz konusu olanın bir örtü olduğu kavram karmaşası yaratmayacak denli açık. Çünkü tasarımın hem yer ile ilişkisi çok hafif (ayakları narin) hem de çeperlerindeki boşluklar ve örtünün kaplamasındaki ışık geçirgen durumlar size hep bir şeyin altında olduğunuzu hatırlatıcı etkilere sahip. Kısacası kocaman bir saçak!

Balık pazarına dönersek... Bir önceki hali, yani örtüsü (derme çatma oluşunu bir kenara koyarsak), balık pazarının hem kendi içindeki ilişkilere hem de yakın çevresi ile olan ilişkilere (balık lokantalarını düşünürsek tam da Özlem'in bahsettiği gibi) yönelik sadece bir "ortam oluşturucu" ydu. Örtü bu değil midir zaten? Programatik ve konstrüktif olarak bir ortam tarifi yapar ve geri çekilir. Ama kendi içine kapanmaz... Kapanmaya başladıkça ister istemez özelleşir; binalaşır çünkü. Ve yeni durumun bir bina olmamasına neredeyse çok az kalmış.

Özellikle Barbaros Bulvarı tarafından balık pazarına doğru yürürken, tam karşınıza çıkan ayak (ya da duvar), size bir binaya doğru ilerlediğiniz hissini veriyor. Eğer orada bir balık pazarı olduğunu bilmiyorsanız, dibine varıncaya kadar da anlama şansınız yok. Çünkü örtünün sadece ayakları ve çeperleri değil, kendisi de öylesine kalınlıklara ve doluluklara sahip ki, yani mimar hızını alamayıp "yer'i öylesine kuşatmış ve sahiplenmiş ki", pazar yerini pazar yeri yapan ilişkiler ağını hiç gözetmemiş. "Tu ka ka" yapmaktan nefret etsem de, bence ortaya çıkan şey, ne olduğu belirsiz bir ucube.

GAD'a sormak lazım: Pazar yeri nedir, nasıl bir örgütlenmedir, pazar yerleri gündeliğe nasıl tutunur ve eğer bunlar üzerinde birazcık olsun düşündüysen, sen ne yapmaya çalıştın, ama başaramadın?

Boğaçhan Dünderalp

29.12.2008, 08:42

Bkz; GAD ne demiş?

<http://www.gadarchitect.com/blog/index.php/besiktas-fish-market-infographics/>

Nuray Togay

29.12.2008, 11:38

Balıkları kenar süsü yaptığını söylemiş!

Ahmet Önder

29.12.2008, 04:19

Ancak görebildim. Görmeden yorum yapmaya çekiniyordum. Gördükten sonra gönül rahatlığıyla söyleyebilirim ki, ortada örtü mörtü yok. Bu bir örtü değil, oranı kaçmış bir "masa" belki, dev kırmızı sandalyesini bekleyen. Altında balık malık da satılmaz... İtiraf etmeliyim ki, fotoğrafları ilk gördüğümde düşüncelerim daha olumluydu. "Ne güzel, belediye mimar el ele, desteklemek lazım, ne kadar kötü olabilirdi, ne güzel" diye...

Çıkan sonucun hiçbir yerinden tutamıyorum artık. Seven, beğenen, olumlu bulan kim varsa kusuruma bakmasın. Bir sürü eleştiri noktasına zaten değindiniz yazılarınızda; yazılarınızı yinelemeye gerek yok, ama beni en rahatsız eden iki durum var.

1 Örtünün yokluğu/oransızlığı: Çok mu yüksek, çok mu ağır, çok mu masa gibi?

2 Sokaklara/akışlara takılması, ondan beslenmesi beklenen bir pazaryerinin mozaikli arkasını sokaktan geçenlere dönmesi. Hiç duvar yapmadan bu denli keskin bir sınır koyabilmek? Vallahi bravo...

Senelerimi geçirdiğim Beşiktaş'ta ilk kez balık pazarının içine girmeye çekindim. Yanlardaki üçgen örtüleri de bir tamamlasınlar, sonra onlara da söylenirim...

Hakan Tüzün Şengün

02.01.2009, 13:20

Bu yapıyı adam akıllı gördüğüm ilk gün aklımdan "olmadığı" geçiyordu. Neden "olmamış" peki? Ben olsam böyle yapmazdım cümlesine eklenerek akılda takılı sorular sarkacı korteks çeperine vurup geri dönüyor gibi oluyor böyle zamanlarda. Hemen arkasından, "For GAD's sake" oluyor, "GAD kamusal alanda ikinci sınıf diyebileceğimiz yapıları ele almayı sürdürüyor" oluyor. Sonra ikinci sınıf yapı olamaz ki, yapının her alanda her yerde gücü farklıdır. İyi ki de ciddiye alıyor ve yapıyor diyorum.

Kadıköy'deki tuvaletten sonra farklı bir çözüm girişimi beklentisi artıyor. Çünkü bu, sanki savaşta mimarlığın ileri cephede kalmış tek ve son cephanelik olması gibi. Düşmanın eline geçmesinden GAD'ın yapması (?) iyidir (Soru işareti asılı olarak dolaşan adam). Sonra GAD'ın sitesindeki görselleri gördüm, diğer işlerle beraber gördüğümde olsa gerek...

"... aynı Almanya'da 70-80'lerde Behnisch'in politik olarak katı ve sert Alman mimarlığını kırmak için özel destek gördüğü, GAD'ın buna benzer (özellikle) Ankara merkezli denebilecek, Türkiye de özellikle kamusal yapıları (Tekeli ve Sisa gibi) ele alan bir kurumsal mimari bakış karşısında bilinçle pozisyon aldığını" düşündüm.

GAD'ın altını çizerek vurguladığı biçimiyle, "Geri kalan 89 açıyla ilgileniyoruz" düsturunun bu pozisyon için fazlasıyla eski ve zayıf olduğunu ve yakın zamanda Ankara mimarlığı gibi benzeri bir kendini ileride sanan ve daha tehlikeli olan tutucu deneysellik tuzağına düşeceğini tespit ettim. **Burada yapının hem kağıt üzerinde hem de bizzat yerindeki sofistikasyon sorunlarına değinmektense, bu tutucu deneysellik meselesini önemsemek gerektiğini söyleyebilirim.**

Pek çok ofis ve mimarın sofistikasyon sorunları yaşadığını düşünürsek, belki yapılar üzerinden Türkiye'deki "söz"ün kavrukluğu üzerine gitmek gerekir, diye düşünüyorum. Kamusal alanda pek çok girdisi olan bir yapının nasıl da bütün yaşamsal (lebenswelt'), "ağır" (Müslüm Baba tonundan) ve "sıkı" bir ilişkiler ağından beslenerek sadece "kereste" marifetiyle bile (90°) harika biçimlerde yapının morfolojik mahkumu olmadan da deneysel olabileceğimizi düşündürüyor.

Morfolojik arayışlarını derecelere indirgeyecek kadar mimarlıkta "deney" alanını fakirleştirmek, ancak böyle mümkün olur herhalde. Bu nedenle, özellikle bizim bu tutucu deneysellik ile ilgili söz üretiminin üzerine gitmemiz gerekir gibi geliyor. Teşhis koymaktan aciz, operasyonel (cerrahi) bir cevvalliğin ellerinde, sosyetik reflü ameliyatları gibi görünen mimarlık ediminin çeperlerini genişletmek için, *differential diagnosis* alanında daha çok yol almak gerek gibi.

Sinan Omacan

02.02.2009, 10:16

differential diagnosis, Hakan bu ne oğlum, yol alacağız da yolu bir bulsak. Yok mu Türkçe mealı?

Hakan Tüzün Şengün

02.02.2009, 11:39

Sadece GAD özelinde değil, ama bütünüyle baktığımızda, mimarlık edimine ilişkin bir konu olarak özellikle üzerinde durması gereken bir konu olarak “ayrıştırıcı tanı” aslında işin özü.

Mimarlık bilgisinin yapısı gereği biz, bir varoluş alanında operasyon yapmadan önce o alanın bütünüyle (*lebenswelt*/ yaşam dünyası) ilgili bir görüşü olduğunu düşünüyoruz. Mimarın (mimarlık düşüncesinin) “bir soru(n)-çözüm çiftleşmesi” üretmesiyle sonuçlanan bu süreç bize ontolojik bir çerçeve çiziyor. İnsanın doğa ve çevre içindeki varoluşunun temel motivasyonları, kavrayışları, mutluluk arayışı, politik duruşu, meyhanede oturuş geleneği, alışkanlıkları, balık temizliğinin getirdikleri, gündelik pazar kavrayışımızın informel ifadesi, basitçe ampuller ve balıklar arasındaki halihazır cazibeli durum vs vs...

Yapının bir “reflü ameliyatı”ndan öteye gidemeyişini söyleyen tavrım, mimarın soru(n)-çözüm sürecindeki kavrayışına ilişkin olarak *differential diagnosis* benzeri bir sıkılık ve bütüncüllük içinde olamayışını vurgulamaya yönelikti.

<oh! so close! > House MD.

Burak Altınışik

02.02.2009, 4:17

Şuna daha, tanıdık haliyle, bağlamsallaştırma desek nasıl olur? Türkçesi belki kulağa ve zihne daha katı geliyor, *contextualisation* üzerinden belki yeni bir kelime üretmek lazım, çeşitli metinleri bir arada tutma, bir araya getirme, mevcut metinlere eklemleme, düğümleme. “Ayrıştırıcı tanı” aslında tam da bağlamsallaştırma değil mi? (sal ekini atmak iyi mi oldu ne?) Düşünen-eyleyen aktörün kavrama kapasiteleri içinde beliren, ardından yaşantı içindeki diğer aktörlerin temasına sunulan bir (zihinsel) “sürçme” bir anlamda (*A Momentary Lapse of Reason*, Pink Floyd - hem düşünen aktörün bu sürçme esnasında ve sayesinde içine sızdığı, hem başka aktörlere bulaştırdığı, fark üreten (diferans lyotard, derrida falan filan) aralık. Mimarlık düşüncesini, bir soru(n)-çözüm çiftleşmesinin misyoner halinden başka fantezi-pozisyonlar içinden mi kavramaya çalışmalı acaba.

Belki de sıkıntı yeterince sapkınlaşmayan (eşik ötesi) düşünme

kıvrımlarımızla alakalı? Salınımı, sorunlaştırmadan sorunsallaştırmaya doğru hızlandıracak üretimlerin çoğalması gerekiyor bir yandan da. Diğer yandan da, bütüncüllük için(d)e hapsetmeden, daha gezingen kavrama pratiği yapmak sanırım. GAD özeline inmeden, ben de bunları ifade edeyim, Hakan’ın yazdıkları üzerinden.

¹ Husserl fenomenolojisinde yaşam evreni / dünyası (*life –world*) olarak anılan kavram. Temel gerçekliği (hakikat) kavrayışımızda Descartes’ci geleneğin özne-nesne ayrıştırıcılığını aşarak ‘yaşam(a) dünyası’ nı nesne-özne bütünlüğü içindeki kavrayış olarak ele alır.